
ΘΑΝΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

Πρύτανης του Πανεπιστημίου

Αθηνών και πρόεδρος

της Συνόδου Πρυτάνεων

Σελ. 16

ΑΠΟΨΗ

Η συμβολή των πανεπιστημίων στην αντιστροφή του «brain drain»

Του **ΘΑΝΟΥ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ***

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών ιδρύθηκε το 1837 στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος, και μαζί με τα άλλα πανεπιστήμια, βρέθηκε εξ αρχής στο επίκεντρο των κοινωνικοοικονομικών αλλαγών του τόπου. Η ανάπτυξη της χώρας σε όλα τα επίπεδα βασίστηκε και σε εξειδικευμένες, καινοτόμες γνώσεις από επιστήμονες με στοχοπροσέλιψη και δημιουργικότητα, που προέρχονταν από την τριτοβάθμια εκπαίδευσή μας. Πολλά από όσα θεωρήθηκαν στην εποχή τους πρωτοποριακές εφαρμογές ή προτάσεις, προήλθαν από τα πανεπιστημιακά αμφιθέατρα ή «ξεπηδισαν» από πανεπιστημιακά εργαστήρια και κλινικές.

Μετά τη δραματική πολυετή οικονομική κρίση που όλοι βιώσαμε, είναι απαραίτητη η συμβολή της πολιτείας για την προσέλκυση και διατήρηση σταθερού αριθμού καθηγητών και λοιπού διδακτικού προσωπικού, ερευνητών, τεχνικού προσωπικού υψηλής εξειδίκευσης και ικανού διοικητικού προσωπικού. Η εξασφάλιση από την πολιτεία του ορθού αριθμού διδασκόντων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι σημαντική, διότι σύμφωνα με την έκθεση ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευ-

Για να προσφέρουμε ποιοτική εκπαίδευση θα πρέπει ο αριθμός διδασκόντων να πλησιάζει στον μέσο όρο της Ε.Ε.

σης από την ΑΔΙΠ που δημοσιεύθηκε προσφάτως:

1. Στην Ελλάδα, οι διδασκόντες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ανέρχονται στις 19.000 (1,3% του συνόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης), αριθμός πολύ μικρότερος συγκριτικά με χώρες παρόμοιου πληθυσμιακού μεγέθους, όπως η Αυστρία, η Πορτογαλία ή το Βέλγιο. Επίσης, η χώρα μας βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. ως προς το ποσοστό του διδακτικού προσωπικού τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επί του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Ως προς το ποσοστό του διδακτικού προσωπικού επί του συνολικού πληθυσμού, η Ελλάδα υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου κατά 11 ποσοστιαίες μονάδες.

2. Σε συνέχεια των ανωτέρω, η χώρα μας διαθέτει τη χειρότερη μέση αναλογία φοιτητών/ διδασκόντων στην Ε.Ε. Με ευρωπαϊκό μέσον

όρο 15 φοιτητές ανά διδάσκοντα, η Ελλάδα βρίσκεται στους 38 φοιτητές. Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών την τελευταία δεκαετία οι περίπου 90 αποχωρήσεις ανά έτος με ελάχιστες προσλήψεις, διατάραξαν σημαντικά τον παράγοντα του ανθρώπινου δυναμικού, με συνακόλουθη πίεση και στο παραγόμενο έργο, ενώ ολόκληρα γνωστικά αντικείμενα και επιστημονικοί τομείς κινδύνεψαν να μείνουν «ορφανοί».

Επομένως, για να μπορέσουμε να προσφέρουμε ποιοτική εκπαίδευση στη νεολαία μας, αλλά και ταυτόχρονα οι διδασκόντες να αντεπεξέρχονται με επιτυχία στο εκπαιδευτικό, ερευνητικό και κλινικό τους έργο, ταυτόχρονα με τη διεθνή τους παρουσία, θα πρέπει ο αριθμός των διδασκόντων να πλησιάζει στον μέσο όρο της Ε.Ε.

Εκτός από τις προφανείς αναλογίες διδασκόντων/φοιτητών με την Ε.Ε. που έχουν επίπτωση και στη φυγή των νέων στο εξωτερικό, τα οφέλη της στήριξης της πολιτείας στα πανεπιστήμια είναι πολλαπλάσια όσον αφορά την αντιστροφή του «brain drain». Και αυτό διότι:

1. Μόνο στο πλαίσιο των ερευνητικών έργων που εκτελούνται στο ΕΚΠΑ από τους καθηγητές, απασχολούνται επιπλέον ετησίως

5.000 έως 9.000 ερευνητές, κυρίως νέοι επιστήμονες-ερευνητές, υποψήφιοι διδάκτορες, μεταδιδάκτορες, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό για την υποστήριξη των έργων. Οι πόροι τους οποίους προσελκύουν οι καθηγητές συμβάλλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη της έρευνας, στην εξωστρέφεια του πανεπιστημίου, και κυρίως στη μείωση της ανεργίας των νέων επιστημόνων και της διαρροής επιστημονικού δυναμικού προς το εξωτερικό. Ειδικότερα, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, κατά το χρονικό διάστημα 2010-2017, εκτελέστηκαν 478 έργα/προγράμματα χρηματοδοτούμενα από προγράμματα-πλαίσιο (FP7, Horizon 2020 κ.λπ.), από εξειδικευμένα προγράμματα και κοινοτικές πρωτοβουλίες (π.χ. Public Health Programme, Fundamental Justice Programme), από tenders ευρωπαϊκών φορέων και από διεθνείς φορείς.

2. Το πλήθος των ακαδημαϊκών υποτρόφων κατά το διάστημα 2017-2019 ανέρχεται συνολικά σε 637. Επίσης, το Ίδρυμά μας υλοποίησε 156 έργα για τη χορήγηση υποτροφιών υποψηφίων διδασκόντων και 18 έργα για την ενίσχυση 21 μεταδιδακτορικών ερευνητών μέσω των δράσεων του ΕΛΙΔΕΚ, που αποτέλεσαν σημαντικούς παράγοντες για την ανάσχεση της διαρροής επιστημονι-

Αναγκαία η εξασφάλιση από την πολιτεία συνθηκών ανάπτυξης σε όλα τα πεδία και σε νέα επιστημονικά αντικείμενα.

κού δυναμικού προς το εξωτερικό.

3. Ακόμη περισσότερο, όταν γίνεται τεράστια συλλογική προσπάθεια από το Πανεπιστήμιο Αθηνών για την προσέλκυση προπτυχιακών φοιτητών από χώρες εκτός Ε.Ε., για πρώτη φορά στην Ελλάδα, είναι σημαντικό να υπάρχει ικανός αριθμός καθηγητών που θα βοηθήσει αποτελεσματικά στην εδραίωσή του ως διεθνές Ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Είναι επομένως απολύτως αναγκαίο για τον μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό να είναι γνωστό το δυναμικό κάθε πανεπιστημίου, σε κάθε επίπεδο και βαθμίδα, που σύμφωνα με όλες τις εξωτερικές αξιολογήσεις και τις σχετικές πιστοποιήσεις δεν πλεονάζει, και το οποίο θα μπορεί να ανανεώνεται τουλάχιστον με ρυθμό ίδιο με τις αποχωρήσεις. Ταυτόχρονα, είναι σημαντική η συνεισφο-

ρά του ανθρώπινου δυναμικού των πανεπιστημιακών νοσοκομείων και των κλινικών του Πανεπιστημίου Αθηνών στην καθημερινή λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Υγείας, καλύπτοντας ένα πολύ σημαντικό ποσοστό του συνολικού ιατρικού έργου που προσφέρεται στην Αττική. Επομένως, και στον χώρο των πανεπιστημιακών εργαστηρίων και κλινικών, το ανθρώπινο δυναμικό πρέπει να αντικαθίσταται άμεσα, προτού κενωθούν οι θέσεις λόγω αφυπηρέτησης.

Σήμερα, στην αυγή μιας νέας δεκαετίας, επειδή η μεγαλύτερη επένδυση στη χώρα είναι η επένδυση στην Παιδεία, καθοριστικός παράγοντας θα είναι και πάλι το ανθρώπινο δυναμικό. Η εξοικονόμηση πόρων της τελευταίας δεκαετίας είναι ευκαίριο να ακολουθηθεί από νέα πολιτική στην Παιδεία, με εξασφάλιση από την πολιτεία συνθηκών ανάπτυξης σε όλα τα πεδία και σε νέα επιστημονικά αντικείμενα, που θα οδηγήσουν και στην προσέλκυση των νέων από το εξωτερικό. Όπως είπε και ο Σωκράτης: «Η παιδεία, καθάπερ ευδαίμων χώρα, πάντα τ' αγαθά φέρει».

* Ο κ. Θάνος Δημόπουλος είναι πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών και πρόεδρος της Συνόδου Πρυτάνεων.

